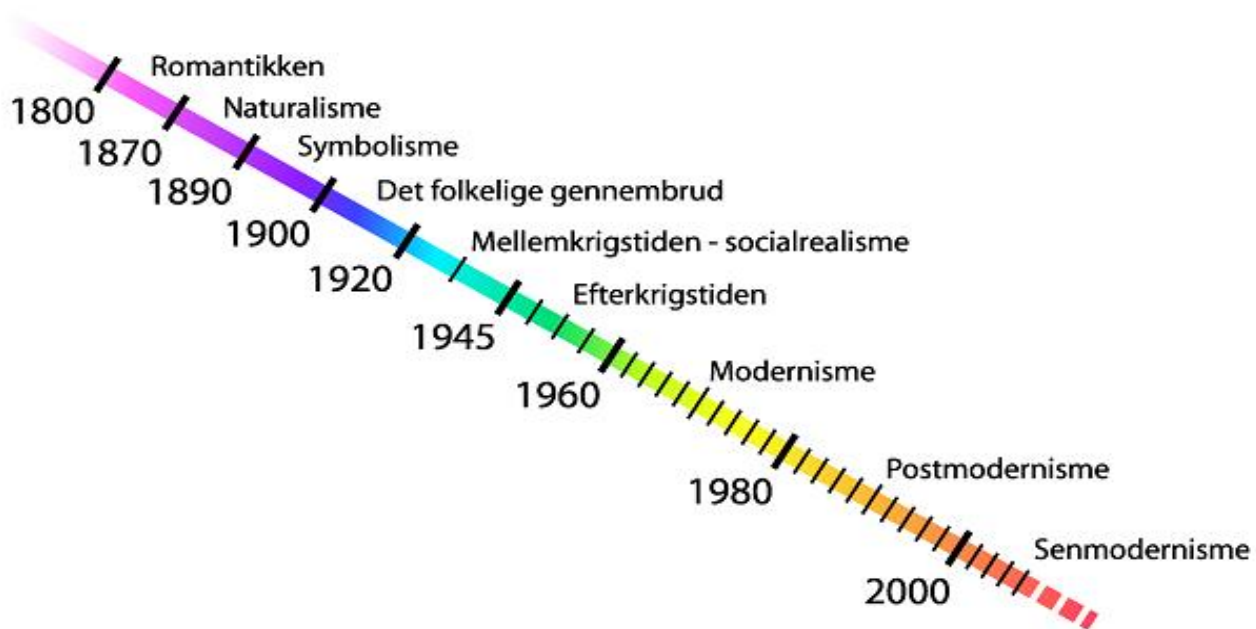

1800-TALLET

- Romantikken (Guldalderen)
- Det Moderne Gennembrud
- Det Folkelige Gennembrud
(Skagensmalerne)

Malerier og litteratur

ROMANTIKKEN 1800-1870

Karakteriseret ved:

Fascination af folkeeventyret og folkevisen, folkeviserne var i 1500- tallet blevet skrevet ned, men fik igen interesse nu, især dem om den store , umulige kærlighed.

Folkeeventyret blev skrevet ned i 1800-tallet. Det blev også moderne at skrive eventyr- H.C.

Andersen - alt sammen fordi man gerne ville drømme sig væk fra virkeligheden, bruge fantasien=> Kunsteventyr (Klodshans).

Litteraturen: Kendetegnes af det nationale, det romantiske, det følelsesfulde og det fantastiske.

Man valgte: det kønne, det uskyldige, følsomheden, det intime, idyllen, sentimentaliteten, åndelige værdier. Man fravalgte: det grimme, det fremmede, det uoverskuelige, det vilde, det farlige, seksualiteten, aggressionen.

Fascination af fortiden og historien, fordi fortiden var bedre, menneskene var bedre. Specielt var de optaget oldtid og middelalder. Guldhornene. Også i maleriet skildres idyllen og harmonien.

Stor fædrelandskærlighed. ”Der er et yndigt land” skyldes forskellige krige

- slaget på Rheden (1801 Englænderne slår Danmark)
- Københavns bombardement, (1807 Englænderne bomber København og tager den danske flåde)
- Statsbankerotten 1814
- afståelsen af Norge og Sverige 1815
- 1848- 50 Danmark i krig med Preussen, halv sejr til danskerne
- **1864- Danmark slås eftertrykkeligt af Preussen og må afstå Slesvig og Holsten => Romantikken ”stopper”**

Gud er i alt. Over for Gud er alle lige, både høj og lav, rig og fattig. Så selv om der var meget stor forskel på fattig og rig, så kunne man trygt lægge sagen i Guds hænder. Han har en vilje og i sidste ende vil alt gå godt.

Kongen bestemte, han var enevældig indtil 1848, hvor der kom en ny grundlov. Dog således at de fattige, kvinder m.fl. stadig ingen stemmeret havde. I det hele taget var kvindernes status meget lille.

Kort sagt: forherligelse af det der er sket i fortiden, harmonien, fædrelandsfølelse, alt er Guds vilje.

Guldalderen

ca. 1800 – 1850

Romantikken faldt i Danmark delvis sammen med **rokoko** og **klassicisme**. De danske malere kunne lide idylliske og harmoniske motiver. Den romantiske periode i Danmark kaldes dansk malerkunsts

”guldalder”. **Guldaldermalerne** skildrede Danmarks stolte fortid, smukke natur og kultur. Kunsten skulle styrke den danske nationalfølelse – især efter at Danmark havde været i krig med England i 1807 og statsbankerotten i 1813.

Genremaleriet viste idylliserende eller rørende skildringer af livet. Maleriet indeholdt ingen social kritik, men romantiserede fattigdommen. Kendte danske guldaldermalere i perioden er **J. Th. Lundbye**, **C. W. Eckersberg**, **Christian Købke**, **Wilhelm Marstrand**, **Vilhelm Hammershøi** og **Otto Bache**. Dertil kommer naturligvis **Bertel Thorvaldsen** – Danmarks berømteste billedhugger.

Et boelsted ved Lodskov nær Vognserup af Johan Thomas Lundbye 1847 =>

Ovenfor: Skovgaard, Peter Christian
Bøgeskov i maj
1856-1857

Dankvart Dreyer: Kæmpehøj på Brandsø. Ca.
1842

Emilius Bærentzen: Familiebillede, 1828

Eckersberg: Bella og Hanna, 1820

Noter:

DET MODERNE GENNEBRUD

Teknikkens fagre nye verden blomster og der er forventning om, at teknologien kan løse alverdens problemer. Videnskaben kan forbedre tilværelsen for mennesket, dvs., at man nu må ud at den drømmeverden, man gik og fantaserede om i romantikken.

I Det moderne gennembrud er socialrealismen meget vigtig. Her var mange af sociale konflikter og uligheder i perioden. Kunsterne brugte deres nye frihed efter demokratiets indførsel i 1848 på at gøre opmærksom på disse uligheder. I stedet for at fortælle fantastiske historier om gamle guldhorn og guder samt kun maler lutter idylliske billeder, så beskrev man nu virkeligheden, som den virkelig var: Rå, brutal og nådesløs. Det betød, at alt kom til debat: Bl.a. kærlighedens vilkår, kvindernes stilling i samfundet og hjemmet,

Der sker store tekniske fremskridt i Danmark:

1. Dampmaskinen revolutionerer verden, sættes i skibe, på hjul og i maskiner. James Watt
2. Centrifugen revolutionerer fremstillingen af mælkeprodukter, ost og smør.
3. Elektriciteten bliver udbredt. H. C. Ørsted
4. Telefonen, bilen og fotografiet kommer, Danmark får en fri presse i 1870. Verden føles mindre, man kan komme i kontakt med hinanden og høre nyt fra den store verden.

Danmark bliver et industrisamfund, hvor man ved hjælp af maskinkraft fra dampmaskinen kan masseproducere varer. Varerne distribueres v.h.a. nye jernbaner og skibe til hele verden.

Landbruget omlægges fra kort- til animalsk produktion af kød og mejeriprodukter

Kapitalismens indtog: En række aktionærer danner en virksomhed, og ansætter folk til arbejdet, der så få en løn for dette. Overskuddet fra virksomheden går til ejerne, som så igen kan investere dette overskud. Kun de stærke virksomheder overlever

Mange bliver arbejdsløse eller ansættes på forfærdelige vilkår, det gør at mange søger til byerne fra tidligere at have levet af landbruget (1 mill. Mennekser forlod fra 1850- 1900 landbruget) eller folk udvandrer.

Nietzsche erklærer Gud for død

Darwin siger at mennesket nedstammer fra aberne

Frihed som et nøgleord

Nye demokratier, storbyer, jernbaner og dampmaskiner, frihed som et nøgleord

Arv og miljø har en betydning og mennesket har selv indflydelse – kaldes naturalisme og er positivt

Sluttede med 1. verdenskrig 1914-1918

Inden for malerkunsten havde vi skagensmalerne med deres billeder, der for det meste viste den mere velhavende del af befolkningen. Bønderne og de fattige skildres anderledes.

- Anna vender hjem Lanndbefolkningen (Bønderne) De fattige

V. Hans Andersen Brendekilde: Uddødt, 1889, 207x270 cm. (Fyns Kunstmuseum - fol. Wernerud Brendekilde), <http://www.fynskunstmuseum.dk/da/works/178>

Som svar på den meget romantiske opfattelse af livet dukkede **realismen** op omkring 1850. Det realistiske maleri lagde vægt på mennesket, arbejderen – ikke naturen. Maleren forsøgte ikke længere at forskønne livet som fattig, men valgte tværtimod at beskrive det realistisk. I Danmark er det malere som **Erik Henningsen, Frans Henningsen, L.A. Ring** og **H.A. Brendekilde, Vermehren**, der er repræsentanter for realismen.

Christen Dalsgaard, Mon han dog ikke skulle komme?
1879

L.A. Ring, Den syge mand. 1902

Joakim Skovgaard, Forårs fåreklipping på Lolland.
1881

Frants Henningsen 1888
Forladt. Dog ej af venner i nøden

Det Hirschsprungske familiebillede (1881)

SKAGENSMALERNE

Skagensmalerne bestod af en række danske malere, der boede og levede i Skagen og beskrev livet der. De var alle tiltrukket af Skagens specielle lys.

Malergruppen bestod af malerægte-parret **Anna og Michael Ancher**, **P. S. Krøyer**, **Viggo Johansen**, **Laurits Tuxen**, **Einar Nielsen** og **Holger Drachmann**.

Foto af Mariie Krøyer og Anna Ancher 188

P.S.Krøyers "Hip Hip Hurra" fra 1888.

Laurits Tuxen,
Trankogning ved
Nymindegab. Ca 1880

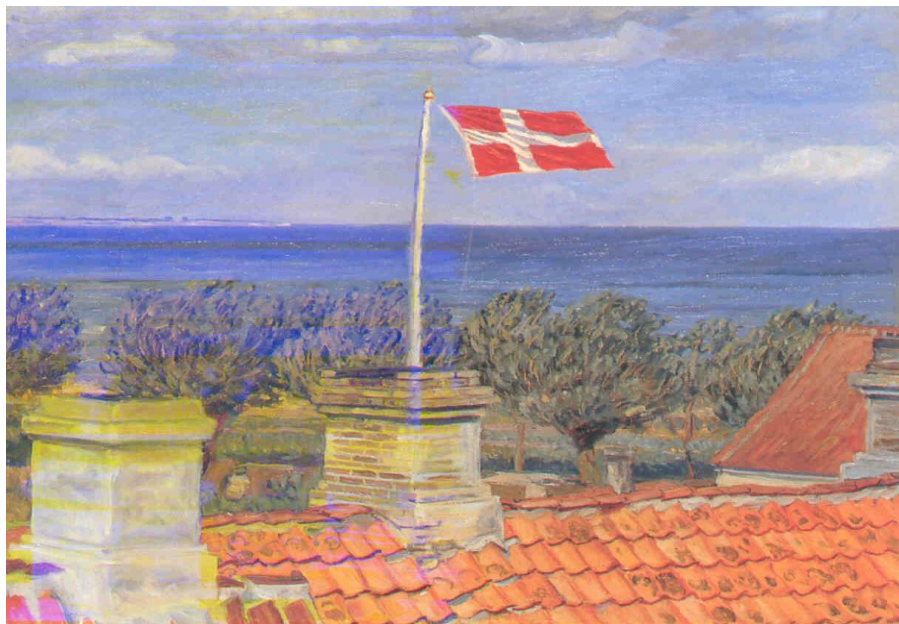
M. Ancher, Vil han klare pynten, 1880

I samme tidsperiode udviklede **landskabsmaleriet** sig i Danmark og en lang række malere fra Fyn malede billeder, som ligefrem kunne passe til H.C. Andersen: *Der var så dejligt ude på landet; det var sommer, kornet stod gult, havren grøn, høet var rejst i stakke nede i de grønne enge.*

Denne gruppe blev kaldt **Fynboerne**, og den bestod bl.a. af malerne **Fritz Syberg**, **Peter Hansen** og **Johannes Larsen**.

Sommer, solskin og blæst af
Johannes Larsen 1899

Fritz Syberg: Aftenleg i
Svaninge Bakker.
1900.

Litteraturhistorie

Kendte danske forfattere i 1800-tallet

1800 - 1830 **Romantikken**

Adam Oehlenschläger

1830 - 1850 **Poetisk Realisme**

Thomasine Gyllembourg, Johan Ludvig Johanne Heiberg, Henrik Hertz.

1830 - 1850 **Romantisme**

Christian Winther, H.C. Andersen, Søren Kierkegaard, N. F. S Grundtvig, St. St. Blicher, Poul Møller. Carl Bagger.

1870 - 1890 **Naturalisme** = det moderne gennembrud

Herman Bang, Holger Drachmann, Henrik Pontoppidan, Georg Brandes, Darwin.

1890 - 1900 **Symbolisme** -

lyrik: Viggo Stuckenberg, Emil Bønnelycke, Sophus Clausen

90'ernes prosaister: Gustav Wied, Agnes Henningsen, Henri Nathansen, Johannes V. Jensen

1900 - 1914 **Det Folkelige Gennembrud** - folkelig realisme/nyrealisme

Jeppe Åkjær, Martin Andersen Nexø, Thit Jensen, Johannes. V. Jensen

1920 **Ekspressionisme**

NOTER: